

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΕΔΡΑ JEAN MONNET «ΝΕΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΝΟΜΙΚΕΣ
ΣΠΟΥΔΕΣ»**

Σημειώσεις Ευρωπαϊκού Δικαίου και Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης

Notebooks on EU Law and European Integration

**Πακέτο 1: Ο Χώρος Ελευθερίας Ασφάλειας και Δικαιοσύνης- Έννοια του Χώρου
και λήψη αποφάσεων (Άρθρα 67-70 ΣΛΕΕ)**

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Δαφνής Ισίδωρος και Κάτια Μπεγίνα από το βιβλίο
Αναγνωστοπούλου Δ., Άρθρα 67-70 ΣΛΕΕ, εις Χριστιανός Β., *Συνθήκη ΕΕ & ΣΛΕΕ,
Κατ' άρθρο ερμηνεία*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012, σσ. 412-427.

**Lifelong
Learning**

This project has been funded with support from the European Commission. This communication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 67

(πρώην άρθρο 61 της ΣΕΚ και πρώην άρθρο 29 της ΣΕΕ)

- Η Ένωση συγκροτεί χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, με σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των διαφορετικών νομικών συστημάτων και παραδόσεων των κρατών μελών.
- Εξασφαλίζει την απουσία ελέγχων των προσώπων στα εσωτερικά σύνορα και αναπτύσσει κοινή πολιτική στους τομείς του ασύλου, της μετανάστευσης και του ελέγχου των εξωτερικών συνόρων, η οποία βασίζεται στην αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών και είναι δίκαιη έναντι των υπηκόων τρίτων χωρών. Για τους σκοπούς του παρόντος τίτλου, οι ανιθαγενείς εξομοιώνονται με τους υπηκόους των τρίτων χωρών.
- Η Ένωση καταβάλλει προσπάθεια για να εξασφαλίζει υψηλό επίπεδο ασφάλειας με τη θέσπιση μέτρων πρόληψης και καταπολέμησης της εγκληματικότητας, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, μέτρων συντονισμού και συνεργασίας μεταξύ αστυνομικών και δικαστικών αρχών και των λοιπών αρμοδίων αρχών καθώς και με την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις και, εάν χρειάζεται, την προσέγγιση των ποινικών νομοθεσιών.
- Η Ένωση διευκολύνει την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, ιδίως με την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών και εξώδικων αποφάσεων σε αστικές υποθέσεις.

Ιστορική Αναδρομή

- Συνθήκη του Σένγκεν που υπογράφηκε στις 14 Ιουνίου 1985 και η Συμφωνία Εφαρμογής της που υπογράφηκε στις 19.6.1990.
- Συνθήκη του Μάαστριχτ (1993):
 - Το πρώτο πλαίσιο συνεργασίας με τον τρίτο πυλώνα για τη Συνεργασία στη Δικαιοσύνη και τις Εσωτερικές Υποθέσεις (ΣΔΕΥ). Θεσμοποίηση ενός διακυβερνητικού μηχανισμού συνεργασίας.
 - Θα αντικαθιστούσε τις συναντήσεις *ad hoc* των κρατών μελών που δεν επιθυμούσαν, ωστόσο, να υπάγουν τους ευαίσθητους αυτούς τομείς σε υπερεθνικές μεθόδους λήψης αποφάσεων.
- Συνθήκη του Άμστερνταμ (1999):

- Πρώτη καθιέρωσε την έννοια του ΧΕΑΔ.
- Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης εντάχθηκε στον πρώτο υπερεθνικό πυλώνα.
- Αστυνομική και Δικαστική Συνεργασία στις Ποινικές Υποθέσεις παρέμεινε στον τρίτο πυλώνα.
- Η εξάλειψη της διχοτόμησης επιτεύχθηκε με την αποκατάσταση της ενότητας του ΧΕΑΔ, με τη ΣΤΛ, η οποία κατήργησε τους Πυλώνες και ενσωμάτωσε την Αστυνομική και Δικαστική Συνεργασία στις Ποινικές Υποθέσεις στην «κοινοτική μέθοδο»:
 - Υπαγωγή του ΧΕΑΔ στη συνήθη νομοθετική διαδικασία,
 - Η λήψη αποφάσεων από το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία και
 - Η ενίσχυση τόσο του δημοκρατικού όσο και του δικαστικού ελέγχου του ΧΕΑΔ.
- Πενταετή προγράμματα που ενέκρινε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο:
 - «πρόγραμμα δράσης όσον αφορά την άριστη δυνατή εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης του Άμστερνταμ για τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης» (Σύνοδος Βιέννης το Δεκέμβριο του 1998):
 - Μέτρα στους τομείς της αστυνομικής και τελωνειακής συνεργασίας που έπρεπε να υλοποιηθούν άλλα μέσα σε μία διετία και άλλα εντός μίας πενταετίας από την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης
 - Πρόγραμμα του Τάμπερε (1999-04)
 - Πρόγραμμα της Χάγης (2004-09)
 - Πρόγραμμα της Στοκχόλμης (2010-14):
 - Ο ΧΕΑΔ ταυτίζεται με έναν κοινό Χώρο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπου ισχύει ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, και ειδικότερα, ο σεβασμός στην αξιοπρέπεια, στα προσωπικά δεδομένα και η προστασίας των κοινωνικά ασθενέστερων ομάδων [Ανακοίνωση της Επιτροπής, COM (2009) 262 τελικό, σημείο 2]
- Πρώτες προσπάθειες συνεργασίας σε υποθέσεις του ΧΕΑΔ ήταν εξωθεσμικές:

- Ομάδα TREVI:
 - Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Ρώμη αρχικά για τον συντονισμό του αγώνα κατά της τρομοκρατίας (1975)
 - Αργότερα για την αντιμετώπιση της διεθνούς εγκληματικότητας (1985).
- Ομάδα της Βέρνης (1979)
- Συμφωνία Σένγκεν (1985)

ΧΕΑΔ γενικά χαρακτηριστικά

- Ο ΧΕΑΔ δημιουργήθηκε ως αποτέλεσμα υπερχείλισης (spill-over) λόγω του ελλείμματος ασφάλειας που δημιουργήθηκε από την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων στο πλαίσιο της ενιαίας εσωτερικής αγοράς.
- Ο ΧΕΑΔ αποσκοπεί στην εξασφάλιση:
 - Της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων,
 - Ενός υψηλού επιπέδου προστασίας των πολιτών, όσον αφορά το καθεστώς ασφάλειας και την ευχερέστερη απονομή δικαιοσύνης.
- Αποτελεί έναν θεμελιώδη στόχο της ΕΕ και δεν έχει συμπληρωματικό χαρακτήρα σε σχέση με τους άλλους στόχους της.
- Συνιστά την άμεση συνέπεια των θεμελιωδών αρχών της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών καθώς και του κράτους δικαίου και οδηγεί προς στενότερη Ένωση των λαών και αξιών.
- Δυνατότητες ευελιξίας (βλ. 1.3 και 1.5).
- Προϋποθέσεις (άρθρο 67, παρ. 1 ΣΛΕΕ):
 - Σεβασμός από την ΕΕ των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Αποτελεί εξειδίκευση του άρθρου 6 ΣΕΕ, άρθρο 19 ΣΕΕ και 251 επ. ΣΛΕΕ.
 - Σεβασμός από την ΕΕ της διαφορετικότητας των νομικών συστημάτων και παραδόσεων των κρατών μελών. Η διαφορετικότητα των νομικών συστημάτων κατοχυρώνεται ειδικότερα με τα άρθρα 82 παρ. 3 και 83 παρ. 3 ΣΛΕΕ:

- Ο σεβασμός της ταυτότητας και της κυριαρχίας των κρατών μελών κατοχυρώνεται επίσης με τα άρθρα 4 και 5 ΣΕΕ και από τα Πρωτόκολλα αριθ. 1 και 2 για την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας και τον ρόλο των εθνικών κοινοβουλίων.

Ο ΧΕΑΔ στη ΣτΛ

- Η συγκρότηση του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης θεμελιώνεται σε συγκεκριμένες ενότητες που αφορούν:
 - Το οργανωτικό και θεσμικό πλαίσιο [ά. 67-76]
 - Την κοινή πολιτική του ασύλου, της μετανάστευσης και του ελέγχου των εξωτερικών συνόρων [ά. 77-80]
 - Τη δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις [ά.81] δ
 - Τη συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις [ά. 82-86] και
 - Την αστυνομική συνεργασία [ά. 87-89]
- Η ΣτΛ ενέταξε όλα τα στοιχεία του ΧΕΑΔ στον ίδιο τίτλο της ΣΛΕΕ ενώ διατήρησε, όπου ήταν αναγκαίο, ορισμένα διακυβερνητικά στοιχεία με σκοπό να μη θίξει τον στενό πυρήνα της κρατικής κυριαρχίας:
 - Ο πρωτεύον ρόλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (ά. 68 ΣΛΕΕ),
 - Οι διακυβερνητικές επιτροπές, υπηρεσίες και δίκτυα (π.χ. άρθρο 71 ΣΛΕΕ),
 - Το δικαίωμα πρωτοβουλίας και ανασταλτικής αρνησικυρίας των κρατών μελών (ά. 76, 82 παρ. 3 και 83 παρ. 3 ΣΛΕΕ),
 - Η δυνατότητα επιφύλαξης της δημόσιας τάξης ενός κράτους μέλους (ά. 72 και 276 ΣΛΕΕ) και
 - Οι προβλεπόμενες παρεκκλίσεις από τη συνήθη νομοθετική διαδικασία (ά. 82,83,86 και 89 ΣΛΕΕ).
- Καθιέρωση ενισχυμένης συνεργασίας με τη ΣτΛ στου τομείς τη συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις, ιδίως για την προσέγγιση της ποινικής δικονομίας και του ποινικού δικαίου, τη Σύσταση της Ευρωπαϊκή Εισαγγελικής Αρχής και την επιχειρησιακή συνεργασία των εθνικών αστυνομικών αρχών.

- Η μεταβλητή γεωμετρία του ΧΕΑΔ διευρύνθηκε με τη ΣΤΛ αφού προστέθηκαν στην δυνατότητα επιλογής των αυτοεξαιρούμενων κρατών μελών και οι τομείς της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις και η αστυνομική συνεργασία.
- Κατάργηση τη διαπυλωνικότητα και προέβλεψε ένα πολύ δυναμικό θεσμικό πλαίσιο με πλήρη δικαστικό έλεγχο από το ΔΕΕ, πλήν μίας πενταετούς μεταβατικής περιόδου για προεκδοθέντα μέτρα της ΕΕ στον τομέα της ποινικής και αστυνομικής συνεργασίας.
- Καλύπτει το δημοκρατικό έλλειμμα με τη δυνατότητα ελέγχου της αρχής της επικουρικότητας από τα εθνικά κοινοβούλια και στον ΧΕΑΔ.
- Η δυνατότητα έκδοσης Κανονισμών, Οδηγιών και Αποφάσεων που ρυθμίζουν τον ΧΕΑΔ με δυνατότητα ανάπτυξης άμεσου αποτελέσματος ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων συντελεί στην αυξημένη προστασία των πολιτών.

Το Δικαστήριο στη διαμόρφωση του ΧΕΑΔ

- Σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε το ΔΕΚ που προσπάθησε να διατηρήσει την ενότητα του ΧΕΑΔ:
 - Το ΔΕΚ έθεσε τα νομικά θεμέλια για την εγκαθίδρυση του χώρου, συνδέοντάς τον με:
 - Την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς και την καθιέρωση της ευρωπαϊκής ιθαγένειας [απόφαση ΔΕΚ της 21.9.1999 C-378/97, *Wijzenbeek*, Συλλογή, σελ. I-6207],
 - Τον δεσμευτικό χαρακτήρα των πράξεων του τρίτου πυλώνα και την υποχρέωση σύμφωνης ερμηνείας του εθνικού δικαίου προς τις πράξεις του τρίτου πυλώνα [ΔΕΚ, απόφαση 16.6.2005, C-105/93, *Rupino*, Συλλογή, σελ. I-5285],
 - Τη δυνατότητα θέσπισης από την ΕΕ ποινικών κυρώσεων για την προστασία του περιβάλλοντος, χωρίς να χρειάζονται πρόσθετες πράξεις του τρίτου πυλώνα [ΔΕΚ, απόφαση 13.9.2005, C-176/03, *Επιτροπή κατά Συμβουλίου*, Συλλογή, σελ. I-7879],

- Την προστασία των τρίτων από τις πράξεις του τρίτου πυλώνα [ΔΕΚ, απόφαση 2007, C-354/04, *Gestoras pro Amnistia*, Συλλογή, σελ. I-1579].

Δυνατότητες ευελιξίας στον ΧΕΑΔ

- Από τον ΧΕΑΔ αυτοεξαιρούνται το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία και η Δανία:
 - Έχουν όμως τη δυνατότητα να επιλέξουν να εφαρμόσουν ή να μην εφαρμόσουν (opt-in ή opt-out) συγκεκριμένα μέτρα βάσει των πρωτοκόλλων που έχουν τροποποιηθεί και συναφθεί και στη ΣτΛ.
- Πρωτόκολλο αριθ. 19 σχετικά με την ενσωμάτωση του κεκτημένου Σένγκεν στην ΕΕ:
 - Στον Χώρο Σένγκεν εντάσσονται σήμερα 22 από τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ ενώ συνεργάζονται τα κράτη του ΕΟΧ, Ισλανδία, Νορβηγία (1999) και Λιχτενστάιν (2008), καθώς και η Ελβετία (2008).
 - Συνεχίζει να υπάρχει η δυνατότητα αυτοεξαίρεσης της Βρετανίας και της Ιρλανδίας με αντιστάθμισμα την εγκατάλειψη της ομοφωνίας ενώ τα όργανα της ΕΕ συνεχίζουν να έχουν δικαίωμα να αρνηθούν την συμμετοχή του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας κατά τη θέσπιση μέτρων ανάπτυξης του χώρου Σένγκεν [Πρωτόκολλα αριθ. 19, 20, 21 και 22].
- Η Βρετανία εξασφάλισε ότι κατά τη θέσπιση μέτρων για την κοινωνική ασφάλιση υπηκόων τρίτων χωρών θα λαμβάνεται δεόντως υπόψη το κόστος εφαρμογής αυτών των μέτρων [Δήλωση αριθ. 22].
- Πρωτόκολλο αριθ. 36, άρθρο 10:
 - Το Ηνωμένο Βασίλειο έχει μάλιστα τη δυνατότητα να επιλέξει και περιορισμένο δικαιοδοτικό έλεγχο των πράξεων που είχαν υιοθετηθεί πριν από την ισχύ της ΣτΛ στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις μετά τη λήξη της πενταετούς μεταβατικής περιόδου.
- Λόγω προσωρινής δυσχερούς εφαρμογής του ελέγχου στα εξωτερικά σύνορα, η Βουλγαρία και Ρουμανία καθώς και η Κύπρος λόγω της διχοτόμησής της, δεν συμμετέχουν στον Χώρο Σένγκεν.

Άρθρο 67 ΣΛΕΕ και ο ΧΕΑΔ

- Το Άρθρο 67 αποτελεί μία διάταξη ανασκόπησης του ΧΕΑΔ σε συνέχεια του άρθρου 3 παρ. 2 ΣΕΕ.
- **Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης:** δημιουργία ενός εσωτερικού χώρου της ΕΕ χωρίς εσωτερικά σύνορα εντός του οποίου διασφαλίζεται η πρωταρχία του κράτους δικαίου και οι ευρωπαίοι πολίτες, όπως και οι υπήκοοι των τρίτων χωρών που βρίσκονται νόμιμα στην ΕΕ, κυκλοφορούν χωρίς συνοριακούς ελέγχους και χωρίς να διακινδυνεύεται η ασφάλειά τους και η ασφάλεια των κρατών μελών.
 - Η έννοια δεν είναι αυστηρά προσδιορίσιμη αλλά «ανοικτή» αφήνοντας ικανά περιθώρια διακριτικής ευχέρειας για περαιτέρω διάπλασή του.
- Παρ. 2-4 του άρθρου 67 ΣΛΕΕ:
 - Τρεις άξονες του ΧΕΑΔ:
 - Ελευθερία
 - Ασφάλεια
 - Δικαιοσύνη
 - Ο ΧΕΑΔ πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μία ενιαία περιοχή δράσης λόγω του ότι οι παραπάνω έννοιες αλληλοσυμπληρώνονται και η μία προϋποθέτει την ύπαρξη και σωστή λειτουργία της άλλης.

Χώρος Ελευθερίας

- **«Χώρος Ελευθερίας»:** η απουσία ελέγχων των προσώπων κατά τη διέλευση των εσωτερικών συνόρων, ανεξαρτήτως ιθαγένειας και ως κοινή μεταναστευτική πολιτική και πολιτική ασύλου.
 - Δεν πρέπει να ταυτίζεται μόνο με την ελεύθερη κυκλοφορία όλων των προσώπων, αντίθετα εμπεριέχει και την ευνομία και την πάταξη των καταχρήσεων.
 - Θεσμοθετήθηκε με τη Συμφωνία Σένγκεν που ισχύει από 26.3.1995 μεταξύ των χωρών που την υπέγραψαν.

- Κανένας έλεγχος δεν επιτρέπεται μεταξύ των κρατών του χώρου Σένγκεν, εκτός εάν συντρέχει λόγος εφαρμογής τους άρθρου 72 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 64 ΣΕΚ) για την προστασία της δημόσιας τάξης και της εσωτερικής ασφάλειας.

Κοινή πολιτική στου τομείς του ασύλου, της μετανάστευσης και του ελέγχου των εξωτερικών συνόρων

- Η ΣτΛ προσδίδει στη νέα πολιτική δύο νέα χαρακτηριστικά:
 - Την αλληλεγγύη των κρατών μελών και
 - Τη δίκαιη στάση έναντι των υπηκόων τρίτων χωρών.
- Η ΣτΛ επιφυλάσσει πάντως στα κράτη μέλη το δικαίωμα να καθορίζουν τον όγκο των εισερχομένων μεταναστών με σκοπό την αναζήτηση εργασίας ενώ η ΕΕ αναλαμβάνει να συνάψει συμφωνίες επανεισδοχής των παράνομων μεταναστών.
- Τα Προγράμματα του Τάμπερε και της Χάγης:
 - Θέσπιση κοινής, εναρμονισμένης και αποτελεσματικής διαδικασίας σε θέματα ασύλου.
 - Ανάγκη διοικητικής συνεργασίας των κρατών μελών και από κοινού διεκπεραίωση των αιτημάτων ασύλου.
 - Σταδιακή διαμόρφωση ενός συστήματος που στηρίζεται σε ενιαίο ευρωπαϊκό καθεστώς ασύλου, τη θέσπιση κανόνων, προϋποθέσεων και δικαιωμάτων σε θέματα νόμιμης μετανάστευσης.
 - Η ενίσχυση της συλλογής, της παροχής, της ανταλλαγής και της αποτελεσματικής χρήσης ενημερωμένων πληροφοριών και στοιχείων σχετικά με τις μεταναστευτικές εξελίξεις.
- Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης.
- Πρόγραμμα Στοκχόλμης:
 - Η Ευρώπη αντιμετωπίζει αύξηση της διασυνοριακής εγκληματικότητας και συνεπώς δημιουργείται η υποχρέωση στενής συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη μέλη, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τις κυριότερες τρίτες χώρες και, κατά περίπτωση, με την επιχειρηματική κοινότητα, και να

καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια για να μπορούν οι πολίτες της Ένωσης να ζουν σε ένα ασφαλές περιβάλλον.

- Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διακηρύττει ότι η ΕΕ θα χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα πολιτικής που διαθέτει για να δώσει μια δυναμική ευρωπαϊκή απάντηση στην καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων, ρατσισμού, ξενοφοβίας και ομοφοβίας.
- Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της ΕΕ (FRONTEX):
 - Συντονίζει την επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων.

Χώρος Ασφάλειας

- Ο Χώρος Ασφάλειας αποσκοπεί σε υψηλό επίπεδο εσωτερικής ασφάλειας των πολιτών με:
 - Τη θέσπιση μέτρων πρόληψης και καταπολέμησης της σοβαρής εγκληματικότητας με διασυνοριακές διαστάσεις, καθώς και του ρατσισμού και της ξενοφοβίας μέσω του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ αστυνομικών και δικαστικών αρχών και των λοιπών αρμοδίων αρχών,
 - Την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις και
 - Την προσέγγιση των ποινικών νομοθεσιών
- Άρθρο 6 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ: η έννοια της «ασφάλειας» συνδέεται στενά με την έννοια της «ελευθερίας».
- Άρθρα 29 και 61 ΕΚ: πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας
 - Άρθρο 67 ΣΛΕΕ: υψηλό επίπεδο ασφάλειας- προστασία του πολίτη της Ένωσης.
- EUROPOL-Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία:
 - Εμπέδωση του αισθήματος ασφάλειας στους πολίτες και τη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ των αρχών των κρατών μελών.

Χώρος Δικαιοσύνης

- Καλύτερη πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε υποθέσεις με διασυνοριακές επιπτώσεις και την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών και εξώδικων αποφάσεων.

Η αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις

- Προσπάθεια σταδιακής εναρμόνισης του δικονομικού δικαίου των κρατών μελών.
- Αντιμετώπιση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων όπως είναι η εμπορία ανθρώπων, η τρομοκρατία, η διακίνηση ναρκωτικών, κλπ.
- Καθορισμός κανόνων και διαδικασιών για την εξασφάλιση της αναγνώρισης όλων των τύπων δικαστικών αποφάσεων και διαταγών σε ολόκληρη την Ένωση.
- Η πρόληψη και επίλυση συγκρούσεων δικαιοδοσίας κρατών μελών.

Η αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών και εξώδικων αποφάσεων σε αστικές υποθέσεις

- Δικαστική Συνεργασία σε Αστικές Υποθέσεις [ά. 81 ΣΛΕΕ].
- Η εναρμόνιση των κανόνων αστικού δικαίου περιλαμβάνει:
 - την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών και εξωδίκων αποφάσεων μεταξύ των κρατών μελών,
 - την εκτέλεσή τους,
 - τη διασυνοριακή επίδοση και κοινοποίηση δικαστικών και εξωδίκων πράξεων,
 - την ουσιαστική πρόσβαση στη δικαιοσύνη,
 - την συνεργασία κατά την αποδεικτική διαδικασία.
- Κανονισμός (ΕΚ) 743/2002 του Συμβουλίου:
 - Θέσπιση γενικού κοινοτικού πλαισίου δραστηριοτήτων προς διευκόλυνση της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις.
 - Εμπέδωση της ασφάλειας του δικαίου

- Βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη
- Προώθηση της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων
- Προώθηση της αναγκαίας προσέγγισης των νομοθεσιών ή την εξάλειψη των εμποδίων που προκύπτουν από τις διαφορές στο αστικό δίκαιο και την πολιτική δικονομία,
- Βελτίωση της αμοιβαίας γνώσης των νομικών και δικαστικών συστημάτων μεταξύ των κρατών μελών, σε αστικές υποθέσεις
- Ορθή υλοποίηση και εφαρμογή των κοινοτικών πράξεων στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις
- Βελτίωση της ενημέρωσης του κοινού σχετικά με την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, τη δικαστική συνεργασία και τα νομικά συστήματα των κρατών μελών σε αστικές υποθέσεις.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Ν. Χριστογιαννόπουλος, *Ερμηνεία κατ' άρθρο της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, τόμος II, Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Άρθρα 1-80)*, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2004.

Π. Ιωακειμίδης, *Η Συνθήκη του Άμστερνταμ*, Εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1998, σελ. 91 επ.

Π. Κουσής, *Η θεσμική διάσταση της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης μετά τη συνθήκη του Άμστερνταμ*, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2000, σελ. 22επ.

Π. Νάσκου-Περράκη, άρθρο 35 ΕΕ και άρθρο 67 ΕΚ, εις Β. Σκουρής, *Ερμηνεία Συνθηκών ΕΕ και ΕΚ*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα Κομοτηνή 2003.

Δ. Παπαγιάννης, *Ο Ευρωπαϊκός Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2001.

Δ. Παπαγιάννης, *Δημοκρατικό Έλλειμμα και ο «Χώρος»*, με έμφαση στην αστυνομική συνεργασία, εις. Σ. Περράκης (επιμ.), *Ο ΧΕΑΔ στην ΕΕ*, 2007, σελ. 61.

Σ. Περράκης, *Ο Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης στην ΕΕ*, εις. Κ. Στεφάνου/Α. Φατούρος, *Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές*, σ.359.

Σ. Περράκης (επιμ.), *Ο Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2007.

Α. Πλιάκος, *Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην εφαρμογή του, Τόμος Α', Θεσμοί και ελευθερίες της ΕΕ*, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα 2009, σελ. 217 επ.

Κ. Στεφάνου-Γ. Καταπόδης, *Οι Ευρωπαϊκές Συνθήκες μετά την αναθεώρηση της Λισσαβώνας*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2008.

Β. Χατζόπουλος, Η νομολογία τους ΔΕΚ σχετικά με τον ΧΕΑΔ, εις. Σ. Περράκη, (επιμ.), *Ο ΧΕΑΔ της ΕΕ*, 2007, σελ. 87.

Β. Χριστιανός, Η δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις, εις. Σ. Περράκη (επιμ.), *Ο ΧΕΑΔ της ΕΕ*, 2007, σελ. 309.

Μ. Χρυσομάλλης, *Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Στοιχεία της Συνθήκης της Λισαβώνας*, Εκδ. Κατσαρός, Αθήνα 2010.

Μ. Χρυσομάλλης, Θεσμικές Διαστάσεις του ΧΕΑΔ, εις. Σ. Περράκης (επιμ.), *Ο Χώρος Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης της ΕΕ*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2007, σελ. 39.

D. Chalmers, G. Davies, M. Monti, *EU Law, Case and Materials*, CUP, 2010

C. Costello, Administrative Governance and the Europeanisation of Asylum and Immigration Policy, in H. Hoffmann-A. Tuerk (eds.), *EU Administrative Governance*, Edward Elgar Publishing, Northampton, Massachusetts, 2006, σελ. 287, επ.

S. Garcia-Jourdan, *L'émergence d'un espace européen de liberté, de sécurité et de justice*, Bruylant, Bruxelles 2005.

A. Haratch, C. Koenig, M. Pechstein, *Europarecht, 7. Auflage*, Mohr Siebeck Verlag 2010 σελ. 495.

V. Hatzopoulos, "With or Without you: Judging Politically in the Area of Freedom, Security and Justice and the European Union's Constitutional Dialogue", in C. Barnard (ed.), *The Fundamentals of EU Law Revisited*, OUP, Oxford 2007.

S. Lavene-W. Wallace, Justice and Home Affairs, Towards a European Public Order? In H. Wallace, W. Wallace and M. Pollack (Eds.), *Policy Making in the EU* 5th ed. OUP, Oxford 2005 σελ. 460.

S. Peers (Ed.), EU Justice and Home Affairs Law (Non-civil) in P. Craig-G. De Burca (eds.), *The evolution of EU Law*, Second Edition, OUP, Oxford 2011, σελ.269.

Πηγή: Αναγνωστοπούλου Δ., Άρθρα 67-70 ΣΛΕΕ, εις Χριστιανός Β., *Συνθήκη ΕΕ & ΣΛΕΕ, Κατ' άρθρο ερμηνεία*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012, σσ. 412-427.

N. Rogers –Scannell, *Free Movement of Persons in the Enlarged European Union*, Sweet and Maxwell, London 2005.

N. Walker (ed.), *Europe's Area of Freedom, Security and Justice*, OUP, Oxford 2004.

J. De Zwann-F. Gondappel (Eds.), *Freedom, Security and Justice in the EU, Implementation of the Hague Programme*, TMC Ascher Press, 2006.

Άρθρο 68

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καθορίζει τους στρατηγικούς προσανατολισμούς του νομοθετικού και επιχειρησιακού προγραμματισμού στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης.

1. Οι αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο ΧΕΑΔ

- Το άρθρο 68 ΣΛΕΕ είναι νέα διάταξη που για πρώτη φορά είχε συμπεριληφθεί στη μη ισχύουσα Συνταγματική. Αποτελεί θεσμοποίηση της προηγούμενης πρακτικής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που εξέδωσε τα Προγράμματα του Τάμπερε (1999), της Χάγης (2004) και της Στοκχόλμης (2009). Αντανακλά το διακυβερνητικό χαρακτήρα που είχε ο ΧΕΑΔ όταν αποτελούσε τμήμα του τρίτου πυλώνα.
- Το άρθρο 68 ΣΛΕΕ αποτελεί ειδική διάταξη για τον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης του γενικού άρθρου 15 ΣΕΕ που προβλέπει τις αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ως θεσμικού οργάνου της Ένωσης. Παρόμοιο με το άρθρο 68 ΣΛΕΕ, είναι το άρθρο 26 ΣΕΕ. Σε αντίθεση με το άρθρο 26 ΣΕΕ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν εκδίδει τις απαιτούμενες αποφάσεις.
- Η έννοια «στρατηγικοί προσανατολισμοί του νομοθετικού και επιχειρησιακού προγραμματισμού» του ΧΕΑΔ αποτελεί νέα εξειδικευμένη έννοια. Γενικά, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είναι αρμόδιο για τον καθορισμό των γενικών πολιτικών προσανατολισμών και προτεραιοτήτων [ά. 15 ΣΕΕ]. Στην ΚΕΠΠΑ το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προβαίνει, μεταξύ άλλων, στον προσδιορισμό των στρατηγικών συμφερόντων και των γενικών προσανατολισμών καθώς και στον καθορισμό των στρατηγικών κατευθυντηρίων γραμμών σε σχέση με συγκεκριμένες διεθνείς εξελίξεις [ά. 26 ΣΕΕ].

- Βασική προϋπόθεση για την εξέλιξη του τομέα ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης είναι να μετουσιωθούν οι αντίστοιχες πολιτικές προτεραιότητες σε συγκεκριμένες ενέργειες και απτά αποτελέσματα. Σύμφωνα με το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης για «μια ανοικτή και ασφαλή Ευρώπη που εξυπηρετεί και προστατεύει τους πολίτες», το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κρίνει ότι προτεραιότητα είναι η επικέντρωση στα συμφέροντα και τις ανάγκες των πολιτών. Αναγνωρίζει ως πρόκληση την εξασφάλιση του σεβασμού των θεμελιωδών ελευθεριών και της ακεραιότητας του προσώπου και ταυτοχρόνως να διασφαλισθεί η ασφάλεια στην Ευρώπη. Είναι εξαιρετικά σημαντικό τα μέτρα επιβολής του νόμου, αφενός, και τα μέτρα διαφύλαξης των ατομικών δικαιωμάτων, του κράτους δικαίου και των κανόνων διεθνούς προστασίας, αφετέρου, να ακολουθούν αρμονικά την ίδια κατεύθυνση και να αλληλοενισχύονται.
- Βάσει των στρατηγικών προσανατολισμών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, εκδίδονται οι συνήθεις νομοθετικές πράξεις από το Συμβούλιο, είτε κατά τη συνήθη νομοθετική διαδικασία είτε κατά την ειδική νομοθετική διαδικασία.

2. Τελική εκτίμηση

- Ο καθορισμός από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με ομοφωνία και χωρίς τη σύμπραξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου των στρατηγικών προσανατολισμών του νομοθετικού και του επιχειρησιακού προγραμματισμού περιορίζει το προνόμιο της νομοθετικής πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που έτσι και αλλιώς επιμερίζεται και στο ένα τέταρτο των κρατών μελών, και υποσκάπτει τη νομοθετική αρμοδιότητα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α) Απόσπασμα από τα συμπεράσματα της προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε 15 και 16 Οκτωβρίου 1999

- «Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είναι αποφασισμένο να αναπτύξει την Ένωση ως ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, αξιοποιώντας πλήρως τις δυνατότητες που προσφέρει η συνθήκη του Άμστερνταμ. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποστέλλει ισχυρό πολιτικό μήνυμα για την επιβεβαίωση της σημασίας του στόχου αυτού και συμφώνησε όσον αφορά μια σειρά πολιτικών κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων που θα κάνουν γρήγορα πραγματικότητα τη δημιουργία του χώρου αυτού. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα θέσει και θα διατηρήσει τον στόχο αυτό στην πρώτη θέση του πολιτικού θεματολογίου του. Θα παρακολουθεί συνεχώς την πρόοδο που σημειώνεται ως προς την εφαρμογή των αναγκαίων μέτρων και την τήρηση των προθεσμιών που ορίζουν η συνθήκη του Άμστερνταμ, το Σχέδιο Δράσης της Βιέννης και τα ανά χειράς συμπεράσματα»

Β) Απόσπασμα από το Πρόγραμμα της Χάγης: ενίσχυση της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2005/C 53/01)

- «Υπό το πρίσμα του Προγράμματος αυτού, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί την Επιτροπή να παρουσιάσει το 2005 στο Συμβούλιο σχέδιο δράσης, στο οποίο οι στόχοι και οι προτεραιότητες του προγράμματος αυτού θα μετατρέπονται σε συγκεκριμένες ενέργειες. Το σχέδιο θα περιέχει χρονοδιάγραμμα υιοθέτησης και εφαρμογής όλων των δράσεων. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καλεί το Συμβούλιο να μεριμνήσει για την τήρηση του χρονοδιαγράμματος καθενός εκ των διαφόρων μέτρων. Η Επιτροπή καλείται να υποβάλει στο Συμβούλιο ετήσια έκθεση για την εφαρμογή του προγράμματος της Χάγης («πίνακα αποτελεσμάτων»)

Γ) Απόσπασμα από το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης — μια ανοικτή και ασφαλής Ευρώπη που εξυπηρετεί και προστατεύει τους πολίτες (2010/C 115/01)

- «...το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε το παρόν νέο πολυετές πρόγραμμα, που θα αποκαλείται Πρόγραμμα της Στοκχόλμης, για την περίοδο 2010-

2114... Τα ευρωπαϊκά όργανα θα πρέπει να αξιοποιούν όλες τις ευκαιρίες που προσφέρει η συνθήκη της Λισσαβόνας για την ενίσχυση του ευρωπαϊκού χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης προς όφελος των πολιτών της Ένωσης. Το παρόν Πρόγραμμα ορίζει στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για το νομοθετικό και επιχειρησιακό σχεδιασμό στο πλαίσιο του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, σύμφωνα με το άρθρο 68 ΣΛΕΕ»

Άρθρο 69

Τα εθνικά κοινοβούλια μεριμνούν, προκειμένου για τις νομοθετικές προτάσεις και πρωτοβουλίες που υποβάλλονται στο πλαίσιο των κεφαλαίων 4 και 5, για την τήρηση της αρχής της επικουρικότητας, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.

Στόχος του άρθρου

- Στόχος του άρθρου 69 ΣΛΕΕ είναι η υπαγωγή σε έναν ενισχυμένο δημοκρατικό έλεγχο των διατάξεων που προέρχονται από τον τρίτο διακυβερνητικό πυλώνα της ΕΕ για τη συνεργασία στις ποινικές υποθέσεις και την αστυνομική συνεργασία, τα επονομαζόμενα κεφάλαια 4 και 5 του τίτλου του ΧΕΑΔ. Αποτελεί αναγκαία συνέπεια της υπαγωγής των τομέων αυτών στη συνήθη νομοθετική διαδικασία
- Το άρθρο 69 ΣΛΕΕ προέρχεται από το άρθρο III-259 ΣΣ (που δεν ίσχυσε ποτέ) και πρέπει να συνδυάζεται με τα άρθρα 82 παρ. 3 και 83 παρ. 3 που προβλέπουν ρήτρες «επείγουσας τροχοπέδης»

Διαδικασία ελέγχου της επικουρικότητας

- Κάθε θεσμικό όργανο μεριμνά συνεχώς για την τήρηση των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας που καθορίζονται στο άρθρο 5 ΣΕΕ. Κάθε σχέδιο νομοθετικής πράξης πρέπει να περιλαμβάνει εμπειριστατωμένη έκθεση βάσει της οποίας μπορεί να κριθεί η τήρηση των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Κάθε εθνικό κοινοβούλιο μπορεί, εντός προθεσμίας οκτώ εβδομάδων από την ημερομηνία διαβίβασης ενός σχεδίου νομοθετικής πράξης από το όργανο που έχει την πρωτοβουλία, να απευθύνει προς τους προέδρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του

Συμβουλίου και της Επιτροπής αιτιολογημένη γνώμη στην οποία εκτίθενται οι λόγοι για τους οποίους εκτιμά ότι το εν λόγω σχέδιο δεν συνάδει με την αρχή της επικουρικότητας

Ο ρόλος των εθνικών κοινοβουλίων

- Το άρθρο 69 ΣΛΕΕ αποτελεί ειδική διάταξη σε σχέση με το άρθρο 5 παρ. 3 εδ. 2 ΣΕΕ, το άρθρο 12 περ. α και β ΣΕΕ και το Πρωτόκολλο σχετικά με την Εφαρμογή των Αρχών της Επικουρικότητας και της Αναλογικότητας (εφεξής «Πρωτόκολλο»). Αν και ορισμένοι θεωρούν ότι η διάταξη είναι περιττή, ωστόσο δίνεται περισσότερη έμφαση στον ρόλο των εθνικών κοινοβουλίων. Εξάλλου, στο πλαίσιο των ως άνω τομέων συνεργασίας απαιτείται οι αιτιολογημένες γνώμες των εθνικών κοινοβουλίων περί μη συμβατότητας του σχεδίου με την αρχή της επικουρικότητας να αντιπροσωπεύουν όχι το 1/3 αλλά το 1/4 των ψήφων των εθνικών κοινοβουλίων. Η ευρύτερη δυνατότητα παρεμβολής των εθνικών κοινοβουλίων στον τομέα αυτό θεωρείται στοιχείο διακυβερνητικού χαρακτήρα και συνδυάζεται με το δικαίωμα νομοθετικής πρωτοβουλίας του ¼ των κρατών μελών στον ίδιο τομέα

Ενδεικτική βιβλιογραφία

MONAR (Ed.), *The institutional Dimension of the EU Area of Freedom, Security and Justice after the Lisbon Treaty*, Peter Lang, Brussels 2009. MUELLER-GRAFF (ed.), *Der Raum der Freiheit, der Sicherheit und des Rechts*, 2005. – Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ, Δημοκρατικό Έλλειμμα και ο «Χώρος», με έμφαση στην αστυνομική συνεργασία, εις Σ. ΠΕΡΡΑΚΗΣ (επιμ.), *Ο ΧΕΑΔ στην ΕΕ*, 2007, σελ. 61. Α. ΠΛΙΑΚΟΣ, Εθνικά Κοινοβούλια και ΧΕΑΔ, εις Σ. ΠΕΡΡΑΚΗΣ (επιμ.), *Ο ΧΕΑΔ της ΕΕ*, 2007, σελ. 77.

Πρωτόκολλο σχετικά με την Εφαρμογή των Αρχών της Επικουρικότητας και της Αναλογικότητας (ΕΕ C 83, της 30/3/2010, σελ. 206), Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Για

Πηγή: Αναγνωστοπούλου Δ., Άρθρα 67-70 ΣΛΕΕ, εις Χριστιανός Β., *Συνθήκη ΕΕ & ΣΛΕΕ, Κατ' άρθρο ερμηνεία*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2012, σσ. 412-427.

ένα χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην υπηρεσία των πολιτών της Ευρώπης - Σχέδιο δράσης για την εφαρμογή του προγράμματος της Στοκχόλμης», (COM (2010) 171 τελ.).

Άρθρο 70

Με την επιφύλαξη των άρθρων 258, 259 και 260, το Συμβούλιο μπορεί, μετά από πρόταση της Επιτροπής, να θεσπίζει μέτρα για τον καθορισμό των λεπτομερών διατάξεων βάσει των οποίων τα κράτη μέλη, σε συνεργασία με την Επιτροπή, προβαίνουν σε αντικειμενική και αμερόληπτη αξιολόγηση της εφαρμογής, από τις αρχές των κρατών μελών, των πολιτικών της Ένωσης που προβλέπονται στον παρόντα τίτλο, με στόχο, ιδίως, τη διευκόλυνση της πλήρους εφαρμογής της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθώς και τα εθνικά κοινοβούλια τηρούνται ενήμερα για το περιεχόμενο και τα αποτελέσματα της αξιολόγησης αυτής.

1. Εισαγωγικά: Σημασία και στόχος της διάταξης

- Η διάταξη του άρθρου 70 ΣΛΕΕ είναι νέα διάταξη, που εισήχθηκε για πρώτη φορά στη ΣΣ, στο άρθρο III-260, με ορισμένες διαφορές. Πρώτη η Συνέλευση που ετοίμασε το σχέδιο της Συνταγματικής Συνθήκης τόνισε το 2002 τη σημασία της εισαγωγής ενός μηχανισμού αξιολόγησης της εφαρμογής των μέτρων του ΧΕΑΔ για την ενίσχυση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Στη συνέχεια, το 2004, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τόνισε ότι «η αξιολόγηση της εφαρμογής καθώς και των επιπτώσεων όλων των μέτρων είναι ουσιαστικής σημασίας για την αποτελεσματικότητα της δράσης της Ένωσης στον ΧΕΑΔ» [Πρόγραμμα της Χάγης, Παράρτημα 1 των συμπερασμάτων της Προεδρίας, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Βρυξελλών, Νοέμβριος 2004]. Συνεπώς, η αξιολόγηση της εφαρμογής των πολιτικών του ΧΕΑΔ αποτελεί ουσιαστικό εργαλείο για να εξασφαλιστεί ότι τα σημαντικά αποτελέσματα στην ανάπτυξη του Χώρου εφαρμόζονται ορθά και αναθεωρούνται συστηματικά, όπου αυτό ενδείκνυται, για να προσαρμόζονται και να ανταποκρίνονται στις πραγματικές προσδοκίες των ευρωπαίων πολιτών. Στη συνέχεια, το 2006, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε ειδική Ανακοίνωση για την αξιολόγηση των μέτρων της ΕΕ στον ΧΕΑΔ. Η Ανακοίνωση όμως αυτή δεν προχώρησε στην εγκαθίδρυση ενός μηχανισμού αξιολόγησης αλλά σταμάτησε η διαδικασία μετά την έκδοση της Γνωμοδότησης της Επιτροπής Περιφερειών της ΕΕ.

- Το άρθρο 70 ΣΛΕΕ αποσκοπεί σε μία αποτελεσματική εποπτεία και αξιολόγηση της εφαρμογής της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης από τους αξιωματούχους των κρατών μελών, από τις εθνικές αστυνομικές αρχές και από τους δικαστικούς, ώστε να ενισχυθεί η αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ τους. Επιπλέον, ένας από τους στόχους που επεδίωκε το Πρόγραμμα της Χάγης (2004) ήταν η συμβολή στην ανάπτυξη μιας νοοτροπίας αξιολόγησης σε όλη την ΕΕ.

2. Περιεχόμενο του άρθρου

- Η επιφύλαξη των άρθρων 258, 259 και 260 ΣΛΕΕ αφορά την προσφυγή παράβασης κατά κράτους μέλους, που υποβάλλεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή ενός κράτους μέλους, μετά την τήρηση μίας διαδικασίας ακρόασης του εγκαλούμενου κράτους. Η αξιολόγηση βάσει του άρθρου 70 ΣΛΕΕ είναι ανεξάρτητη και δεν μπορεί να χρησιμεύσει ως αποδεικτικό υλικό για μία διαδικασία παράβασης.
- Τα μέτρα αφορούν μόνον την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης. Λαμβάνονται, μετά από πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, από το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία,
- εφόσον δεν ορίζεται άλλως [ά. 16 παρ. 3 ΣΕΕ]. Τα μέτρα μπορεί να είναι Κανονισμοί, Οδηγίες και Αποφάσεις (σε αντίθεση με τη ΣΣ που προέβλεπε μόνον Κανονισμούς και Αποφάσεις). Ωστόσο, η Οδηγία δεν θεωρείται κατάλληλη νομοθετική πράξη για την εγκαθίδρυση μηχανισμού αξιολόγησης.
- Την αξιολόγηση διενεργούν τα κράτη μέλη, σε συνεργασία με την Επιτροπή. Η αξιολόγηση πρέπει να είναι αντικειμενική και αμερόληπτη και να εξετάζει την εφαρμογή, από τις αρχές των κρατών μελών, των πολιτικών της Ένωσης για τον ΧΕΑΔ, με στόχο, ιδίως, τη διευκόλυνση της πλήρους εφαρμογής της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης.
- Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καθώς και τα εθνικά κοινοβούλια τηρούνται ενήμερα για το περιεχόμενο και τα αποτελέσματα της αξιολόγησης αυτής. Πρόκειται για μία τάση περισσότερης εμπλοκής των εθνικών

κοινοβουλίων που μπορεί να ερμηνευθεί σε συνδυασμό με τα άρθρα 12 περ. γ ΣΕΕ, 69 ΣΛΕΕ, 71 παρ. 4 85 παρ. 1 88 παρ. 2 ΣΛΕΕ. Παρόμοια ενημέρωση του Ευρωκοινοβουλίου και των εθνικών κοινοβουλίων υφίσταται και για τις υπηρεσίες Eurojust και Europol.

- Προς την επίτευξη της ανάπτυξης του ΧΕΑΔ, το 2006 η Επιτροπή πρότεινε την εγκαθίδρυση ενός συνεκτικού και περιεκτικού μηχανισμού αξιολόγησης των αποτελεσμάτων και παρακολούθησης της εφαρμογής των πολιτικών της ΕΕ στον Χώρο, με πνεύμα εταιρικής σχέσης με τα κράτη μέλη και τα όργανα της ΕΕ, με βάση την προηγούμενη εμπειρία της και τις καλές πρακτικές που ακολουθούσε σε άλλους τομείς. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προέβη στην εννοιολογική οριοθέτηση των εννοιών «αξιολόγηση των αποτελεσμάτων» και «παρακολούθηση της εφαρμογής». Η πρώτη έννοια αφορά την εκτίμηση των παρεμβάσεων (δημόσια μέτρα) σε συνάρτηση με τα αποτελέσματά τους, τον αντίκτυπό τους και τις ανάγκες που επιδιώκουν να ικανοποιήσουν. Η δεύτερη έννοια συνιστά την εξέταση της προόδου που επιτελείται κατά την εκτέλεση των πολιτικών του ΧΕΑΔ. Κύριοι συντελεστές στον προτεινόμενο μηχανισμό αξιολόγησης ορίζονται το Συμβούλιο και τα κράτη μέλη μαζί με την Επιτροπή. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα έπρεπε, σύμφωνα με την πρόταση, να συνεργάζεται στενά σύμφωνα με τα θεσμικά προνόμιά του και τις υποχρεώσεις του, ενώ και τα εθνικά κοινοβούλια πρέπει να συμμετέχουν στην αξιολόγηση των τακτικών εκθέσεων. Παρότι η πρόταση για τον εν λόγω μηχανισμό αξιολόγησης αρχικά ακολούθησε την τύχη της Συνταγματικής Συνθήκης, η ΣτΛ διατήρησε όλα τα σημαντικά στοιχεία της πρώτης, ορίζοντας ότι τα εθνικά κοινοβούλια θα συμμετείχαν, στα πλαίσια του ΧΕΑΔ, στους μηχανισμούς αξιολόγησης της υλοποίησης των πολιτικών της Ένωσης σε αυτόν τον τομέα [COM (2006) 332 τελ.]

Τελικές παρατηρήσεις

Στο πλαίσιο του προγράμματος της Χάγης, εγκρίθηκαν πολλά νομικά μέσα και δημιουργήθηκαν πολλοί οργανισμοί. Σύμφωνα με την αξιολόγηση του προγράμματος της Χάγης, είναι ακόμη νωρίς να εκτιμηθεί η αποτελεσματικότητά τους από πλευράς συγκεκριμένων αποτελεσμάτων. Τα μέτρα που λαμβάνονται στον τομέα της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος, στο επίπεδο της αστυνομικής και τελωνειακής συνεργασίας καθώς και στο επίπεδο της ποινικής δικαιοσύνης εξακολουθούν να είναι δύσκολο να αξιολογηθούν διότι τα κράτη μέλη συχνά δεν υποχρεούνται να λογοδοτούν για την εφαρμογή τους.